

Анотация на материалите, представени за участие в конкурса и самооценка на приносите

д-р Стоян Мемцов

1. Въоръжената хуманитарна интервенция: международноправни аспекти. Пловдив: Макрос, 2019, 236 с., ISBN 978-954-561-478-1.

Анотация: Монографията представлява цялостно изследване на въоръжената хуманитарна интервенция и нейното място в съвременното позитивно международно право. В първата част е направен общ преглед на международноправния режим на употребата на сила преди и след приемането на Устава на ООН. Във втората част е изследван въпросът за съществуване на позитивно право на въоръжена хуманитарна интервенция, като е направен опит същото да бъде открито в Устава на ООН или в международния обичай. Основният извод в изследването е, че въоръжената хуманитарна интервенция не е в съответствие с международното право *de lege lata*.

Самооценка на приносите: Основен принос на монографията е, че представлява първото в българската доктрина цялостно изследване на въпроса за мястото на въоръжената хуманитарна интервенция в позитивното международно право. Принос представлява анализът на разпоредбата на чл. 2, пар. 4 от Устава на ООН и възможността същата да бъде тълкувана по начин, допускащ въоръжената хуманитарна интервенция като изключение от забраната за употреба на сила. Съществен принос е и подробното изследване на практиката на държавите с цел откриването на право на въоръжена хуманитарна интервенция в международния обичай. За принос считам и опитът за преразглеждане на разбирането за забраната за употреба на сила като норма *ius cogens*.

2. Косово: проблемът за международноправния статус. Пловдив: Макрос, 2019, 413 с., ISBN 978-954-561-479-8.

Анотация: Този труд представлява преработка на авторската докторска дисертация. Същият е първото цялостно изследване в българската правна литература на проблема за международноправния статус на Косово. Разгледани са въпросите за държавността на Косово като ефективна общност, законността на отделянето му от Сърбия, особеностите на признаването на Косово и проблемите пред приемането му в големите международни организации.

Самооценка на приносите: Принос в българската международноправна доктрина представлява анализът на характера и съдържанието на традиционните критерии за държавност, основани на принципа на ефективността, както и конкретното им приложение към случая с Косово. С оригиналност и новост се отличава и опитът да се установи

съществуването в международния обичай на право на компенсаторно отделяне и определянето на отделните критерии за допустимост на същото. Изцяло нов момент е и анализът на проблемите и перспективите пред членството на Косово в ООН и някои от големите регионални международни организации, както и изследването на последиците за статуса на Косово от едно такова членство.

3. Принципът *Uti possidetis* и неговото място в съвременното международно публично право, сп. *Studia Iuris*, брой № 2, декември 2017, ISSN 2367-5314.

Анотация: Статията разглежда принципа *uti possidetis iuris* и има за цел да разкрие неговото съдържание и значение в съвременното международно право. Разгледано е историческото му развитие от принцип на римското частно право до общ принцип на международното право, който е широко използван в процесите на деколонизация в Латинска Америка през XIX век и в Африка и Азия през XX век. Чрез прилагането на този принцип, бившите административни очертания, установени по време на колониалния период, се превръщат в междудържавни граници. Основните въпроси, чиито отговор е потърсен в статията, са доколко *uti possidetis iuris* е приложим и в случаите на създаване на нови независими държави в извънколониален контекст, и доколко представлява правна норма на международния обичай или е просто политически принцип.

Самооценка на приносите: Основен принос на статията представлява опитът за установяване на приложимостта на принципа *uti possidetis* не само в процеса на деколонизация в Южна Америка и Африка, но и при придобиването на независимост в извънколониален контекст, най-вече при разпадането на социалистическите федерации в Централна и Източна Европа през 90-те години на XX век.

4. Ангажираността на Европейския съюз към мира в Западните Балкани, сборник *Научни трудове на Института за държавата и правото*, БАН, том XVI, София, 2017, 307-325, ISSN 1314-6459.

Анотация: Статията разглежда намесата на Европейския съюз с цел запазване на мира и установяване на принципа на върховенството на закона в държавите от Бивша Югославия, осъществена чрез работата на създадената в началото на 90-те години на XX век Комисия „Бадентер“ и чрез действащата и към момента в Косово мисия за установяване на върховенството на закона „ЕУЛЕКС“.

Самооценка на приносите: Принос на статията е цялостното разглеждане на усилията на Европейската общност, а по-късно на Европейския съюз, за запазване на мира и сигурността в региона, като от голямо значение е изследването на работата на Комисията „Бадентер“.

5. Традиционните критерии за държавност, сп. Правна мисъл, брой № 1, 2018, 41-58, ISSN 1310-7348.

Анотация: Статията разглежда т.нар. традиционни (класически) критерии за възникване на държавата, основани на принципа на ефективността – постоянно население, определена територия, ефективно правителство, способност за влизане в отношения с други държави и независимост, като има за цел да изясни техния характер и обхват и мястото им в съвременното международно публично право.

Самооценка на приносите: Основен принос на статията е цялостното изследване на традиционните критерии за държавност, както и изводът, че макар те вече да не са единствените критерии за държавност, същите имат важно значение и в съвременното международно право.

6. EULEX at the Age of 10 and Its Struggle to Establish the Rule of Law in Kosovo, Conference proceedings of the International scientific conference „Towards a Better Future: the Rule of Law, Democracy and Polycentric Development”, Faculty of Law – Kicevo, „St. Kliment Ohridski” University – Bitola, vol. I, 2018, 326-336, ISBN 978-608-4670-00-1.

Анотация: Мисията ЕУЛЕКС е създадена от Съвета на ЕС на 4 февруари 2008, само няколко дни преди обявяването на независимост на Косово от Сърбия, с цел да наблюдава и съветва компетентните косовски институции по всички въпроси, свързани с върховенството на закона и да осигури поддържането и повишаването на върховенството на закона в Косово. Основният въпрос, чийто отговор се търси в статията е каква е настоящото състояние на върховенството на закона в Косово след 10 години функциониране на ЕУЛЕКС и каква част от напредъка (ако такъв е налице) се дължи на работата на ЕУЛЕКС.

Самооценка на приносите: Статията разглежда цялостно работата на ЕУЛЕКС в периода 2008-2018 г. и установява сериозните проблеми, които срещат служителите на мисията при изпълнение на функциите си. Отчетена е положителната страна на работата на ЕУЛЕКС в подобряването на нивото на върховенство на закона в Косово, както и необходимостта от продължаване на нейния мандат.

7. България и операция „Съюзна сила“: международноправни аспекти на предоставената от България помощ за силите на НАТО, сборник „Правото – традиции и перспективи“ от юбилейна научна конференция по повод на 25 години от създаването на Юридическия факултет на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“, юни 2018, 889-905, ISBN 978-954-28-2625-5.

Анотация: Тази статия има за задача на първо място да установи доколко употребата на сила от страна на НАТО срещу СР Югославия през 1999 г. е в съответствие с нормите на международното право. Втората задача е, в случай че се установи, че такава

съответствие не е налице, да се отговори доколко оказаната от България помощ може да представлява нарушение на международното право и неправилен от гледна точка на международното право акт спрямо Съюзна република Югославия.

Самооценка на приносите: Статията представлява първото в българската правна доктрина изследване на въпроса доколко оказаната от България подкрепа за операция „Съюзна сила“ е в съответствие с международното право, дори да се приеме, че самата употреба на сила от НАТО срещу СР Югославия не е в съответствие със забраната на чл. 2, пар. 4 от Устава на ООН.

8. Правото на самоотбрана съгласно чл. 51 от Устава на ООН: проблемът за тълкуването на понятието „въоръжено нападение”, сборник доклади от годишна университетска научна конференция, Национален военен университет „Васил Левски“, том 8, Велико Търново, 14-15 юни 2018, 58-68, 69-79, ISSN 1314-1937.

Анотация: Правото на самоотбрана срещу въоръжено нападение, установено в чл. 51 от Устава на ООН, е основно изключение от общата забрана за употреба на сила в отношенията между държавите. Тази статия има за цел да изясни значението на понятието „въоръжено нападение” за целите на международното право.

Самооценка на приносите: Основен принос на статията е изясняването на значението на понятието „въоръжено нападение” в чл. 51 от Устава на ООН, легално определение на което липсва в последния.

9. Правото на самоотбрана съгласно чл. 51 от Устава на ООН и международният тероризъм, сборник доклади от годишна университетска научна конференция, Национален военен университет „Васил Левски“, том 8, Велико Търново, 14-15 юни 2018, ISSN 1314-1937.

Анотация: Статията разглежда влиянието, което оказва международният тероризъм върху обхвата и природата на неотменимото право на самоотбрана съгласно чл. 51 от Устава на ООН и допустимостта на употребата на сила срещу държави, за които се смята, че предоставят убежище на терористи.

Самооценка на приносите: Принос на статията е разглеждането на допустимостта за употреба на сила при самоотбрана срещу недържавни субекти и възможността съгласно международното право въоръжена сила да бъде използвана срещу държавата, на чиято територия действат терористите, независимо че тази държава не е осъществила въоръженото нападение.

10. Косово: *Sui generis* случай или „опасен прецедент“?, сп. Международна политика, Година XIV, бр. 1-2, Благоевград, 2018, 91-107, ISSN 2367-5373.

Анотация: Статия изследва двата противоположни аргумента, изказани от част от държавите, подкрепящи и оспорващи обявената през 2008 г. независимост на Косово от Сърбия. Основната теза на част от признатите Косово държави бе, че Косово представлява специален случай, който не може да служи за пример на други сепаратистки общности по света. Противниците на косовската независимост от своя страна изтикнаха аргумента, че едностранното отделяне на Косово не трябва да бъде признавано, тъй като по този начин ще се създаде „опасен прецедент“, който ще доведе до вълна от опити за отделяне в световен мащаб. Основната цел на автора е да докаже несъстоятелността и на двата аргумента.

Самооценка на приносите: Основен принос на статията е обосноваването на несъстоятелността на двете тези за характера на отделянето на Косово. Въз основа на подробен анализ са отхвърлени аргументът, че Косово представлява *sui generis* случай, както и аргументът, че Косово представлява прецедент, от който произтича позитивно право на отделяне за народите, стремящи се към самоопределение.

11. Забраната за употреба на сила в отношенията между държавите като норма *ius cogens*: преразглеждане на една международноправна догма, сборник доклади от годишна университетска научна конференция, Национален военен университет „Васил Левски“, том 5, Велико Търново, 27-28 юни 2019, 175-186, ISSN 1314-1937.

Анотация: Забраната за употреба на сила в отношенията между държавите, съдържаща се в чл. 2, пар. 4 от Устава на ООН, обикновено се счита за норма *ius cogens*, отклонение от която е недопустимо. В настоящата статия е направен опит за преоценка на това разбиране, което рядко бива поставяно под съмнение.

Самооценка на приносите: Безспорен принос на статията е успешното, по мое мнение, хвърляне на сериозна сянка на съмнение върху често безкритичното разбиране за забраната за употреба на сила като императивна норма на общото международно право, отклонение от която е недопустимо. Посочени са особеностите на тази норма, които я сериозно я различават от други международноправни норми, чийто *ius cogens* статус е безспорен, като е наблегнато на слабостите в аргументацията на опитите да примирят *ius cogens* характера на забраната със съдържащите се в Устава на ООН и в международния обичай изключения от същата.

12. Правото на самоотбрана съгласно чл. 51 от Устава на ООН: критериите необходимост и пропорционалност, сборник доклади от годишна университетска научна конференция, Национален военен университет „Васил Левски“, том 5, Велико Търново, 27-28 юни 2019, 187-197, ISSN 1314-1937.

Анотация: Правото на самоотбрана срещу въоръжено нападение, установено в чл. 51 от Устава на ООН, е основно изключение от общата забрана за употреба на сила в отношенията между държавите. Целта на тази статия е да изясни нейния обхват, който

бива ограничен от съдържащите се в международния обичай изисквания за необходимост и пропорционалност.

Самооценка на приносите: Съществен принос на статията е изясняването на изискванията за необходимост и пропорционалност на употребата на сила при самоотбрана, в опит да се открие действителното им съдържание в практиката на държавите и на Международния съд.

13. Въоръжената намеса на трети държави в граждански войни и други вътрешни конфликти. Международноправни аспекти, сборник доклади от годишна университетска научна конференция, Национален военен университет „Васил Левски“, том 5, Велико Търново, 27-28 юни 2019, 88-99, ISSN 1314-1937.

Анотация: По принцип гражданските войни и другите вътрешнодържавни конфликти не се регулират от нормите на международното право освен в случаите на намеса на трета държава, включително чрез сила, в такъв конфликт. В тази статия са разгледани основните неясноти и противоречия около правния режим на намесата на трети държави в граждански войни и други вътрешни конфликти.

Самооценка на приносите: Основен принос на статията е разясняването на международноправния режим на намесата на държавите във вътрешнодържавни конфликти и граждански войни, като е отговорено на въпроса доколко този режим е претърпял промени в сравнение с неговото съдържание непосредствено след приемането на Устава на ООН.